

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (peto vijeće)

6. listopada 2021.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Autorsko pravo i srodna prava – Pravna zaštita računalnih programa – Direktiva 91/250/EEZ – Članak 5. – Iznimke od radnji koje podliježu ograničenjima – Radnje koje zakonitom stjecatelju omogućuju ispravljanje pogrešaka – Pojam – Članak 6. – Dekompilacija – Uvjeti”

U predmetu C-13/20,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija), odlukom od 20. prosinca 2019., koju je Sud zaprimio 14. siječnja 2020., u postupku

Top System SA

protiv

État belge,

SUD (peto vijeće),

u sastavu: E. Regan, predsjednik vijeća, M. Ilešič (izvjestitelj), E. Juhász, C. Lycourgos i I. Jarukaitis, suci,

nezavisni odvjetnik: M. Szpunar,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Top System SA, É. Wery i M. Cock, *avocats*,
 - za État belge, M. Le Borne, *avocat*,
 - za Europsku komisiju, É. Gippini Fournier i J. Samnadda, u svojstvu agenata,
- saslušavši mišljenje nezavisnog odvjetnika na raspravi održanoj 10. ožujka 2021.,

* Jezik postupka: francuski

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 5. stavka 1. Direktive Vijeća 91/250/EEZ od 14. svibnja 1991. o pravnoj zaštiti računalnih programa (SL 1991., L 122, str. 42.).
- 2 Zahtjev je upućen u okviru spora između društva Top System SA i État belge (Belgijska Država) u vezi sa Selorovom, bureau de sélection de l'administration fédérale (Ured savezne uprave za odabir, Belgija), dekompilacijom računalnog programa koji je razvilo društvo Top System i koji je dio aplikacije za koju taj ured za odabir ima licenciju za korištenje.

Pravni okvir

Pravo Unije

- 3 Sedamnaesta do dvadeset i treće uvodne izjave Direktive 91/250 propisuju:

„budući da bi isključiva prava autora da spriječi neovlaštenu reprodukciju svojeg djela trebala biti podložna ograničenoj iznimci u slučaju računalnog programa koji omogućuje reprodukciju koja je tehnički potrebna za korištenje tog programa od strane zakonitog stjecatelja; da to znači da se radnje učitavanja i izvođenja nužne za korištenje primjerka programa koji je zakonito stečen, kao i radnja ispravljanja njegovih pogrešaka, ne mogu zabraniti ugovorom; da u nedostatku posebnih ugovornih odredaba, uključujući kad se radi o prodanom primjerku programa, zakoniti stjecatelj tog primjerka može poduzeti bilo koju radnju koja je potrebna za korištenje primjerka programa u skladu s njegovom namjeravanom svrhom;

budući da osoba koja ima pravo korištenja računalnog programa ne smije biti spriječena poduzeti radnje potrebne za promatranje, proučavanje ili testiranje funkcioniranja tog programa, pod uvjetom da te radnje ne povređuju autorska prava programa;

budući da se reproduciranjem, prevođenjem, prilagodbom ili izmjenom, bez odobrenja, oblika koda u kojem je primjerak računalnog programa dan na raspolaganje povređuju isključiva prava autora;

međutim, budući da u određenim okolnostima reproduciranje koda računalnog programa ili prevođenje njegova oblika u smislu članka 4. točaka (a) i (b) može biti neophodno za dobivanje informacija potrebnih za interoperabilnost neovisno stvorenog programa s drugim programima;

budući da je stoga potrebno predvidjeti da je samo u tim vrlo preciznim okolnostima izvršavanje radnji reprodukcije i prevođenja od strane ili u ime osobe koja ima pravo koristiti se primjerkom programa zakonito i u skladu s dobrim običajima i da stoga ne treba zahtijevati ovlaštenje nositelja autorskog prava;

budući da je jedan od ciljeva te iznimke omogućiti međusobno povezivanje svih elemenata informatičkog sustava, uključujući one različitih proizvođača, kako bi mogli funkcionirati zajedno;

budući da se takva iznimka od autorovih isključivih prava ne bi trebala primjenjivati na način kojim se nanosi šteta zakonitim interesima nositelja prava ili na način koji je u suprotnosti s redovitim iskorištavanjem programa”. [neslužbeni prijevod]

4 U skladu s člankom 1. te direktive:

„1. U skladu s odredbama ove direktive države članice zaštićuju računalne programe autorskim pravom kao književna djela u smislu [...] Konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela[, potpisane u Bernu 9. rujna 1886. (Akt iz Pariza od 24. srpnja 1971.), u verziji koja proizlazi iz izmjene od 28. rujna 1979.]. Za potrebe ove Direktive pojam ‚računalni program‘ obuhvaća i pripremni idejni materijal.

2. Zaštita u skladu s ovom Direktivom primjenjuje se na izražaj računalnog programa u bilo kojem obliku. Ideje i načela na kojima se zasniva bilo koji element računalnog programa uključujući one na kojima se zasnivaju njihova sučelja nisu zaštićeni autorskim pravom prema ovoj Direktivi.

3. Računalni program zaštićen je ako je izvoran u smislu da predstavlja autorovu vlastitu intelektualnu tvorevinu. Nijedan se drugi kriterij ne primjenjuje u određivanju njegove podobnosti za zaštitu.” [neslužbeni prijevod]

5 Članak 4. navedene direktive, naslovljen „Ograničene radnje”, propisuje:

„Podložno odredbama članaka 5. i 6., isključiva prava nositelja prava u smislu članka 2. uključuju pravo izvršiti i odobriti:

- (a) trajno ili privremeno reproduciranje računalnog programa bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, djelomično ili u cijelosti. Ako je za učitavanje, prikazivanje, izvođenje, prenošenje ili pohranu računalnog programa potrebno takvo reproduciranje, takvi postupci podliježu odobrenju nositelja prava;
- (b) prijevod, prilagodbu, obradu i bilo koju drugu izmjenu računalnog programa i reproduciranje rezultata tih postupaka, ne dovodeći u pitanje prava osobe koja mijenja program;
- (c) svaki oblik distribucije javnosti, uključujući iznajmljivanje izvornika računalnog programa ili njegovih primjeraka. Prvom prodajom primjerka programa u [Europskoj uniji] od strane nositelja prava ili uz njegovu suglasnost iscrpljuje se pravo distribucije tog primjerka u [Uniji], uz iznimku prava na nadzor daljnjeg iznajmljivanja programa ili njegova primjerka.” [neslužbeni prijevod]

6 Članak 5. te direktive, naslovljen „Iznimke od radnji koje podliježu ograničenjima”, propisuje:

„1. U nedostatku posebnih ugovornih odredaba za poduzimanje radnji iz točaka (a) i (b) članka 4. nije potrebno odobrenje nositelja prava ako su te radnje zakonitom stjecatelju potrebne za korištenje računalnog programa u skladu s njegovom namjeravanom svrhom, uključujući i za ispravljanje pogrešaka.

2. Osobi koja ima pravo koristiti računalni programa ugovorom se ne može zabraniti izrada sigurnosnog primjerka ako je to potrebno za to korištenje programa.

3. Osoba koja je ovlaštena koristiti kopiju računalnog programa može, bez odobrenja nositelja prava, promatrati, proučavati ili ispitivati rad programa radi utvrđivanja ideja i načela na kojima se zasniva bilo koji element programa ako to čini prilikom izvođenja bilo koje od radnji učitavanja, prikazivanja, izvođenja, prenošenja ili pohranjivanja programa koju ima pravo poduzimati.”[neslužbeni prijevod]

7 Članak 6. Direktive 91/250, naslovljen „Dekompilacija”, određuje:

„1. Odobrenje nositelja prava ne zahtijeva se kada su reproduciranje koda i prevođenje njegova oblika u smislu točaka (a) i (b) članka 4. nužni za dobivanje informacija potrebnih za postizanje interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa s drugim programima uz uvjet da su zadovoljeni sljedeći kriteriji:

(a) te radnje izvodi osoba koja ima odobrenje za korištenje ili druga osoba koja ima pravo koristiti primjerak programa ili osoba koja je u njihovo ime ovlaštena to učiniti;

(b) informacije koje su potrebne za postizanje interoperabilnosti prethodno nisu bile odmah dostupne osobama iz točke (a);

i

(c) te su radnje ograničene na dijelove izvornog programa koji su potrebni za postizanje interoperabilnosti.

2. Informacije dobivene primjenom odredbi stavka 1. ne smiju se:

(a) koristiti za ciljeve drukčije od postizanja interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa;

(b) prenositi drugima osim kada je to potrebno za postizanje interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa;

ili

(c) koristiti za razvoj, proizvodnju i stavljanje na tržište računalnog programa bitno sličnog u svojem izražaju ili za bilo koju drugu radnju kojom se nanosi povreda autorskom pravu.

3. U skladu s odredbama [...] Konvencije za zaštitu književnih i umjetničkih djela, odredbe ovog članka ne smiju se tumačiti tako da omogućuju da se njegova primjena koristi na način kojim se nerazumno dovode u pitanje zakoniti interesi nositelja prava ili na način koji je u suprotnosti s redovitim iskorištavanjem računalnog programa.”[neslužbeni prijevod]

8 U skladu s člankom 9. stavkom 1. te direktive:

„[...] Ništava je svaka ugovorna odredba koja je u suprotnosti s člankom 6. ili iznimkama iz članka 5. stavaka 2. i 3.” [neslužbeni prijevod]

9 Direktiva 91/250 stavljena je izvan snage i kodificirana Direktivom 2009/24/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 23. travnja 2009. o pravnoj zaštiti računalnih programa (SL 2009., L 111, str. 16.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 17., svezak 1., str. 268.). Međutim, na činjenice u glavnom postupku primjenjuje se *ratione temporis* Direktiva 91/250.

Belgijsko pravo

- 10 Loi du 30 juin 1994 transposant en droit belge la directive européenne du 14 mai 1991 concernant la protection juridique des programmes d'ordinateur (Zakon od 30. lipnja 1994. o prenošenju u belgijsko pravo europske Direktive od 14. svibnja 1991. o pravnoj zaštiti računalnih programa (*Moniteur belge* od 27. srpnja 1994., str. 19315.), kako je izmijenjen loiom du 15 mai 2007 relative à la répression de la contrefaçon et de la piraterie de droits de propriété intellectuelle (Zakon od 15. svibnja 2007. o suzbijanju povrede i piratstva prava intelektualnog vlasništva, *Moniteur belge* od 18. srpnja 2007., str. 38734.) (u daljnjem tekstu: LPO), u članku 5. propisivao je:

„U skladu s člancima 6. i 7., imovinska prava obuhvaćaju:

- (a) trajno ili privremeno reproduciranje računalnog programa bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, djelomično ili u cijelosti. Ako je za učitavanje, prikazivanje, izvođenje, prenošenje ili pohranu računalnog programa potrebno takvo reproduciranje, takvi postupci podliježu odobrenju nositelja prava;
- (b) prijevod, prilagodbu, obradu i bilo koju drugu izmjenu računalnog programa i reproduciranje rezultata tih postupaka, ne dovodeći u pitanje prava osobe koja mijenja program;

[...]

- 11 Člankom 6. LPO-a propisivalo se:

„§ 1. U nedostatku posebnih ugovornih odredaba, za poduzimanje radnji iz točaka (a) i (b) članka 5. nije potrebno odobrenje nositelja prava ako su te radnje osobi koja ima prava za korištenje tog programa potrebne za korištenje računalnog programa u skladu s njegovom namjeravanom svrhom, uključujući i za ispravljanje pogrešaka.

[...]

§ 3. Osoba koja ima pravo koristiti računalni program može, bez odobrenja nositelja prava, promatrati, proučavati ili ispitivati rad programa radi utvrđivanja ideje i načela na kojima se zasniva bilo koji element programa ako to čini prilikom izvođenja bilo koje od radnji učitavanja, prikazivanja, izvođenja, prenošenja ili pohranjivanja programa koju ima pravo poduzimati.”

- 12 U skladu s člankom 7. LPO-a:

„§ 1. Odobrenje nositelja prava ne zahtijeva se kada su reproduciranje koda i prevođenje njegova oblika u smislu točaka (a) i (b) članka 5. nužni za dobivanje informacija potrebnih za postizanje interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa s drugim programima uz uvjet da su zadovoljeni sljedeći kriteriji:

- (a) radnje reproduciranja i prevođenja izvodi osoba koja ima odobrenje za korištenje ili druga osoba koja ima pravo koristiti primjerak programa ili osoba koja je u njihovo ime ovlaštena to učiniti;
- (b) podaci potrebni za interoperabilnost nisu joj već lako i brzo dostupni;

(c) radnje reproduciranja i prevođenja ograničene su na dijelove izvornog programa koji su potrebni za postizanje interoperabilnosti.

§ 2. Informacije dobivene primjenom odredbi stavka 1. ne smiju se:

(a) koristiti za ciljeve drukčije od postizanja interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa;

(b) prenositi drugima osim kada je to potrebno za postizanje interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa;

(c) koristiti za razvoj, proizvodnju i stavljanje na tržište računalnog programa bitno sličnog u svojem izražaju ili za bilo koju drugu radnju kojom se nanosi povreda autorskom pravu.

§ 3. Ovaj se članak ne može primijeniti na način koji bi neopravdano doveo u pitanje zakonite interese nositelja prava ili ako bi negativno utjecao na redovito iskorištavanje računalnog programa.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 13 Top System je društvo belgijskog prava koje razvija računalne programe i pruža informatičke usluge.
- 14 Selor je javno tijelo u Belgiji odgovorno za odabir i usmjeravanje budućih suradnika iz različitih javnih službi uprave. Nakon integracije Selora u service public fédéral „Strategie i Appui” (Savezna služba za strategiju i podršku, Belgija), État belge (Belgijska Država) zamijenio ga je na mjestu tuženika u glavnom postupku.
- 15 Od 1990. godine društvo Top System surađuje sa Selorom, za čiji račun pruža informatičke usluge razvoja i održavanja.
- 16 Kako bi ispunio svoje zadaće, Selor je postupno uspostavio informatičke alate namijenjene omogućavanju podnošenja *online* prijave i njihovoj obradi.
- 17 Na Selorov zahtjev društvo Top System razvilo je više aplikacija koje sadržavaju, s jedne strane, funkcije koje proizlaze iz njegova okvirnog softvera naslovljenog „Top System Framework” (u daljnjem tekstu: TSF) i, s druge strane, funkcije namijenjene zadovoljavanju posebnih Selorovih potreba.
- 18 Selor ima licenciju za korištenje aplikacija koje je razvilo društvo Top System.
- 19 Selor i društvo Top System sklopili su 6. veljače 2008. ugovor koji je imao za predmet instaliranje i podešavanje novog okruženja za razvoj, kao i integraciju i migraciju izvora Selorovih aplikacija u to novo okruženje.
- 20 Između lipnja i listopada 2008. Selor i društvo Top System razmijenili su poruke elektroničke pošte u vezi s operativnim problemima koji utječu na određene aplikacije koje se koriste TSF-om.

- 21 Budući da nije uspjelo postići dogovor sa Selorom o rješavanju tih problema, društvo Top System 6. srpnja 2009. podnijelo je tužbu protiv Selora i État belge (Belgijska Država) tribunalu de commerce de Bruxelles (Trgovački sud u Bruxellesu, Belgija) kako bi, među ostalim, ishodilo utvrđenje da je Selor dekompilirao TSF, čime je povrijedio isključiva prava društva Top System na tom softveru. Društvo Top System također je zatražilo da se Seloru i État belge (Belgijska Država) naloži isplata naknade štete i kamata na temelju dekompilacije i kopiranja izvornih kodova navedenog softvera, uvećane za kompenzacijske kamate računajući od procijenjenog datuma te dekompilacije, odnosno najkasnije od 18. prosinca 2008.
- 22 Predmet je 26. studenoga 2009. upućen Tribunalu de première instance de Bruxelles (Prvostupanjski sud u Bruxellesu, Belgija), koji je presudom od 19. ožujka 2013. u bitnome odbio zahtjev društva Top System.
- 23 Društvo Top System podnijelo je žalbu protiv te presude couru d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu, Belgija).
- 24 Pred tim sudom društvo Top System tvrdi da je Selor nezakonito dekompilirao TSF. Prema tužiteljevu mišljenju, u skladu s člancima 6. i 7. LPO-a, dekompilacija se može provesti samo na temelju autorova odobrenja ili je može provesti osoba koju je potonji ovlastio ili se može provesti u svrhu interoperabilnosti. Suprotno tomu, ona nije dopuštena u svrhu ispravka pogrešaka koje utječu na funkcioniranje predmetnog programa.
- 25 Selor priznaje da je dekompilirao dio TSF-a kako bi isključio neispravnu funkciju. Međutim, on ističe, među ostalim, da je, u skladu s člankom 6. stavkom 1. LPO-a, imao pravo izvršiti tu dekompilaciju s ciljem ispravljanja određenih pogrešaka u dizajnu koje utječu na TSF, zbog čega je njegova upotreba nemoguća na način koji je u skladu s njegovom namjenom. Usto, Selor se poziva i na svoje pravo na temelju članka 6. stavka 3. LPO-a na promatranje, proučavanje ili ispitivanje rada predmetnog programa radi utvrđivanja ideje i načela na kojima se temelje TSF-ove predmetne funkcije kako bi se spriječile prepreke koje su te pogreške uzrokovale.
- 26 Sud koji je uputio zahtjev smatra da je, kako bi utvrdio je li Selor imao pravo izvršiti navedenu dekompilaciju na temelju članka 6. stavka 1. LPO-a, na njemu da provjeri je li dekompilacija cijelog ili dijela računalnog programa obuhvaćena aktima iz članka 5. točaka (a) i (b) LPO-a.
- 27 U tim je okolnostima cour d'appel de Bruxelles (Žalbeni sud u Bruxellesu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Treba li članak 5. stavak 1. [Direktive 91/250] tumačiti na način da se njime zakonitom stjecatelju računalnog programa omogućuje da ga djelomično ili u cijelosti dekompilira ako je to dekompiliranje potrebno kako bi mogao ispraviti pogreške koje utječu na rad navedenog programa, uključujući i kada se ispravljanje sastoji od isključivanja funkcije koja utječe na pravilan rad aplikacije koja je dio tog programa?
 2. Ako je odgovor na prethodno pitanje potvrđan, moraju li se usto ispuniti uvjeti iz članka 6. Direktive ili drugi uvjeti?”

Prethodna pitanja

Prvo pitanje

- 28 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 tumačiti na način da zakoniti stjecatelj računalnog programa ima pravo izvršiti dekompilaciju cijelog ili dijela tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje, uključujući i kada se ispravak sastoji od deaktiviranja funkcije koja utječe na pravilno funkcioniranje aplikacije koje je navedeni program dio.
- 29 Na temelju članka 4. točke (a) Direktive 91/250, kojim se propisuju, među ostalim, isključiva autorska prava na računalnom programu, nositelj autorskog prava na računalnom programu ima isključivo pravo izvršiti ili odobriti trajno ili privremeno, djelomično ili u cijelosti, reproduciranje tog programa, bilo kojim sredstvom i u bilo kojem obliku, podložno iznimkama predviđenima člancima 5. i 6. te direktive.
- 30 Podložno tim istim iznimkama, članak 4. točka (b) Direktive 91/250 nositelju daje isključivo pravo izvršiti ili odobriti prijevod, prilagodbu, obradu i svaku drugu izmjenu računalnog programa i reproduciranje tog programa koje iz toga proizlazi.
- 31 Međutim, članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 propisuje da, ako su radnje navedene u članku 4. točkama (a) i (b) te direktive potrebne kako bi zakonitom stjecatelju omogućile korištenje računalnog programa u skladu s njegovom namjenom, uključujući i ispravljanje pogrešaka, one nisu uvjetovane odobrenjem nositelja autorskog prava, osim u slučajevima posebnih ugovornih odredaba.
- 32 U skladu s člankom 6. Direktive 91/250, naslovljenim „Dekompilacija”, odobrenje nositelja prava ne zahtijeva se kada su reproduciranje koda i prevođenje njegova oblika u smislu točaka (a) i (b) članka 4. te direktive nužni za dobivanje informacija potrebnih za postizanje interoperabilnosti neovisno stvorenog računalnog programa s drugim programima, uz uvjet da su ispunjeni određeni kriteriji.
- 33 Valja istaknuti da dekompilacija kao takva nije među radnjama navedenima u članku 4. točkama (a) i (b) Direktive 91/250, na koje upućuje njezin članak 5. stavak 1.
- 34 S obzirom na navedeno, valja provjeriti mogu li, bez obzira na tu okolnost, radnje potrebne za dekompilaciju računalnog programa biti obuhvaćene područjem primjene članka 4. točke (a) i/ili točke (b) te direktive.
- 35 U tu svrhu najprije valja istaknuti, kao što je to učinio nezavisni odvjetnik u točki 39. svojeg mišljenja, da je računalni program izvorno napisan u obliku „izvornog koda” na razumljivom programskom jeziku, prije nego što ga se prevede u oblik koji računalo može izvršiti, odnosno u oblik „objektnog koda”, putem posebnog programa pod nazivom „kompilator”. Operacija koja se sastoji od preoblikovanja izvornog koda u objektni kod naziva se „kompilacija”.
- 36 U tom pogledu valja podsjetiti na to da izvorni kod i objektni kod računalnog programa, s obzirom na to da predstavljaju dva oblika njegova izražaja, uživaju zaštitu autorskim pravom na računalnim programima u skladu s člankom 1. stavkom 2. Direktive 91/250 (vidjeti u tom smislu presudu od 22. prosinca 2010., *Bezpečnostní softwarová asociace, C-393/09, EU:C:2010:816, t. 34.*).

- 37 Suprotno tomu, cilj je „dekompilacije” rekonstruirati izvorni kod programa iz njegova objektnog koda. Dekompilacija se izvršava putem programa koji se naziva „dekompiletor”. Kao što je to nezavisni odvjetnik naglasio u točki 41. svojeg mišljenja, dekompilacija općenito ne omogućuje dobivanje izvornog koda, nego treću verziju programa o kojem je riječ, koja se naziva „kvaziizvorni kod”, koji se pak može kompilirati u objektni kod, koji omogućuje funkcioniranje tog programa.
- 38 Stoga dekompilacija predstavlja postupak pretvaranja oblika programskog koda i podrazumijeva reproduciranje, barem djelomično i privremeno, tog koda, kao i prijevod njegova oblika.
- 39 Slijedom toga, valja utvrditi da dekompilacija računalnog programa podrazumijeva izvršavanje radnji, odnosno reproduciranje koda tog programa i prijevod oblika tog koda, koje su stvarno obuhvaćene isključivim autorskim pravima, kako su definirana u članku 4. točkama (a) i (b) Direktive 91/250.
- 40 To tumačenje potkrijepljeno je tekстом članka 6. stavka 1. Direktive 91/250, koji, iako se prema svojem naslovu odnosi na dekompilaciju, izričito upućuje na „reproduciranje koda” i na „prijevod oblika tog koda u smislu članka 4. točaka (a) i (b)” te direktive. Iz toga slijedi da pojam „dekompilacija” u smislu navedene direktive doista obuhvaća isključiva prava autora računalnog programa koja su uspostavljena potonjom odredbom.
- 41 Međutim, na temelju članka 5. stavka 1. Direktive 91/250, zakoniti stjecatelj računalnog programa može izvršiti sve radnje navedene u njezinu članku 4. točkama (a) i (b), uključujući one koje se sastoje od reprodukcije koda i prijevoda njegova oblika, a da prethodno nije dobio ovlaštenje nositelja, ako je to potrebno za korištenje tog programa, uključujući i ispravak pogrešaka koje utječu na njegovo funkcioniranje.
- 42 Slijedom toga, iz prethodnih razmatranja proizlazi da članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 treba tumačiti na način da zakoniti stjecatelj programa ima pravo izvršiti dekompilaciju tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje.
- 43 To tumačenje nije dovedeno u pitanje člankom 6. Direktive 91/250, koji se, suprotno onomu što tvrdi društvo Top System, ne može tumačiti na način da je mogućnost dekompilacije računalnog programa dopuštena samo ako se izvršava u svrhu interoperabilnosti.
- 44 Kao što to proizlazi iz njegova teksta, članak 6. Direktive 91/250 uvodi iznimku u pogledu isključivih prava nositelja autorskih prava na računalnom programu dopuštajući reproduciranje koda ili prijevod oblika tog koda bez prethodnog ovlaštenja nositelja autorskog prava ako su te radnje nužne kako bi se osigurala interoperabilnost tog programa s drugim neovisno stvorenim programom.
- 45 U tom pogledu, kao prvo, valja podsjetiti na to da se u uvodnim izjavama 20. i 21. te direktive navodi da se, u određenim okolnostima, reproduciranje koda računalnog programa ili prijevod njegova oblika može pokazati nužnim za dobivanje potrebnih informacija za interoperabilnost neovisno stvorenog programa s drugim programima i da je „samo u tim točno određenim okolnostima” izvršavanje tih radnji zakonito i u skladu s poštenom praksom, tako da nije potrebno tražiti odobrenje nositelja autorskog prava.

- 46 Iz članka 6. stavka 1. točaka (b) i (c) Direktive 91/250, u vezi s njezinim uvodnim izjavama 19. i 20., proizlazi da je zakonodavac Unije na taj način namjeravao ograničiti doseg iznimke za interoperabilnost koju je predvidio u toj odredbi na okolnosti u kojima se interoperabilnost neovisno stvorenog programa s drugim programima ne može ostvariti drugim sredstvima, nego samo dekompilacijom programa o kojem je riječ.
- 47 Takvo tumačenje potkrijepljeno je člankom 6. stavcima 2. i 3. Direktive 91/250, koji, među ostalim, zabranjuje da se podaci dobiveni na temelju takve dekompilacije koriste u svrhe različite od ostvarivanja takve interoperabilnosti ili radi razvoja sličnih programa i koji, općenito, isključuje mogućnost da se takva dekompilacija može ostvariti na način koji bi neopravdano naštetio legitimnim interesima nositelja prava ili bi negativno utjecao na uobičajeno korištenje računalnog programa o kojem je riječ.
- 48 Nasuprot tomu, ni iz teksta članka 6. Direktive 91/250, u vezi s njezinim uvodnim izjavama 19. i 20., ni iz strukture tog članka ne može se zaključiti da je zakonodavac Unije imao namjeru isključiti svaku mogućnost reproduciranja koda računalnog programa i prijevoda oblika tog koda izvan slučaja u kojem su te radnje provedene s ciljem dobivanja podataka potrebnih za interoperabilnost neovisno stvorenog računalnog programa s drugim programima.
- 49 U tom pogledu valja istaknuti da, dok se članak 6. Direktive 91/250 odnosi na radnje potrebne za osiguravanje interoperabilnosti neovisno stvorenih programa, njezin članak 5. stavak 1. ima za cilj omogućiti zakonitom stjecatelju programa da ga upotrijebi na način koji je u skladu s njegovom namjenom. Te dvije odredbe stoga imaju različite svrhe.
- 50 Kao drugo, kao što je to u biti naveo nezavisni odvjetnik u točki 59. svojeg mišljenja, ta je analiza potkrijepljena pripremnim aktima Direktive 91/250, iz kojih proizlazi da je cilj uvođenja u prvotni prijedlog Europske komisije sadašnjeg članka 6. te direktive bio posebno uređivanje pitanja interoperabilnosti programa koje su stvorili neovisni autori, ne dovodeći u pitanje odredbe kojima se zakonitom stjecatelju programa omogućuje uobičajena upotreba tog programa.
- 51 Kao treće, tumačenje članka 6. Direktive 91/250 na način koji predlaže društvo Top System dovelo bi do ugrožavanja korisnog učinka mogućnosti koju je zakonitom stjecatelju programa izričito dao zakonodavac Unije u članku 5. stavku 1. Direktive 91/250, a to je da ispravi pogreške koje sprečavaju korištenje programa u skladu s njegovom namjenom.
- 52 Naime, kao što je to istaknuo nezavisni odvjetnik u točki 79. svojeg mišljenja, ispravak pogrešaka koje utječu na funkcioniranje računalnog programa u većini slučajeva, a osobito kada se ispravak sastoji od deaktiviranja funkcije koja utječe na pravilno funkcioniranje aplikacije koje je taj program dio, podrazumijeva raspolaganje izvornim kodom ili, ako to nije moguće, kvaziizvornim kodom navedenog programa.
- 53 S obzirom na prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 treba tumačiti na način da zakoniti stjecatelj računalnog programa ima pravo izvršiti dekompilaciju cijelog ili dijela tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje, uključujući i kada se ispravak sastoji od deaktiviranja funkcije koja utječe na pravilno funkcioniranje aplikacije koje je navedeni program dio.

Drugo pitanje

- 54 Svojim drugim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li se članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 tumačiti na način da zakoniti stjecatelj računalnog programa koji želi izvršiti dekompilaciju tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje mora ispuniti zahtjeve predviđene u članku 6. te direktive ili druge zahtjeve.
- 55 U tom pogledu valja podsjetiti na to da, kao što je to utvrđeno u točki 49. ove presude, iznimka predviđena člankom 6. Direktive 91/250 ima područje primjene i svrhe različite od onih predviđenih njezinim člankom 5. stavkom 1. Slijedom toga, zahtjevi utvrđeni u tom članku 6. kao takvi nisu primjenjivi na iznimku predviđenu u članku 5. stavku 1. te direktive.
- 56 Međutim, valja utvrditi da je, s obzirom na tekst, strukturu i svrhu članka 5. stavka 1. Direktive 91/250, izvršavanje radnji koje zajedno čine dekompilaciju računalnog programa, kada se provodi u skladu s tom odredbom, podvrgnuto određenim zahtjevima.
- 57 Kao prvo, u skladu s tekstem te odredbe, te radnje moraju biti nužne kako bi zakonitom stjecatelju omogućile korištenje predmetnog programa u skladu s njegovom namjenom i, osobito, za ispravljanje „pogrešaka”.
- 58 U nedostatku upućivanja u pravu država članica i relevantne definicije u Direktivi 91/250, pojam „pogreška” u smislu navedene odredbe treba tumačiti u skladu s uobičajenim smislom tog izraza u svakodnevnom jeziku, uzimajući u obzir kontekst u kojem se koristi i ciljeve kojima teži propis kojeg je dio (presuda od 3. lipnja 2021., Mađarska/Parlament, C-650/18, EU:C:2021:426, t. 83. i navedena sudska praksa).
- 59 U tom pogledu valja istaknuti da u području informatike pogreška obično označava nedostatak koji utječe na računalni program i koji je doveo do njegova nepravilnog funkcioniranja.
- 60 Usto, u skladu sa svrhom članka 5. stavka 1. Direktive 91/250, navedenom u točki 49. ove presude, takav nedostatak, koji predstavlja pogrešku u smislu te odredbe, mora utjecati na mogućnost korištenja predmetnog programa u skladu s njegovom namjenom.
- 61 Kao drugo, iz teksta članka 5. stavka 1. Direktive 91/250 proizlazi da dekompilacija računalnog programa mora biti „nužna” kako bi zakonitom stjecatelju omogućila korištenje predmetnog programa u skladu s njegovom namjenom.
- 62 U tom pogledu valja istaknuti da će, kao što je to utvrđeno u točki 52. ove presude, ispravak pogrešaka koje utječu na uporabu programa na način koji je u skladu s njegovom namjenom u većini slučajeva podrazumijevati izmjenu koda tog programa te će za provedbu tog ispravka biti potreban pristup izvornom kodu ili barem kvaziizvornom kodu navedenog programa.
- 63 Međutim, ako je izvorni kod zakonom ili ugovorom dostupan stjecatelju predmetnog programa, ne može se smatrati da je potonjem „nužno” da izvrši dekompilaciju tog programa.
- 64 Kao treće, u skladu sa svojim tekstom, članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 dopušta ispravljanje pogrešaka podložno „posebnim ugovornim odredbama”.

- 65 U tom pogledu valja istaknuti da, prema uvodnoj izjavi 17. Direktive 91/250, ni operacije učitavanja i izvođenja koje su potrebne za korištenje zakonito stečenog primjerka programa, kao ni ispravljanje pogrešaka koje utječu na njegovo pravilno funkcioniranje, ne mogu se zabraniti ugovorom.
- 66 Stoga članak 5. stavak 1. Direktive 91/250, u vezi s njezinom uvodnom izjavom 18., treba tumačiti na način da stranke ne mogu ugovorno isključiti svaku mogućnost ispravka tih pogrešaka.
- 67 S druge strane, u skladu s tom odredbom, nositelj i stjecatelj i dalje slobodno mogu ugovorno urediti načine izvršavanja te mogućnosti. Konkretno, oni se osobito mogu dogovoriti da nositelj mora osigurati održavanje koje uključuje ispravke predmetnog programa.
- 68 Iz toga također slijedi da, u nedostatku posebnih ugovornih odredbi u tom smislu, zakoniti stjecatelj računalnog programa ima pravo, bez prethodne suglasnosti nositelja, izvršiti radnje navedene u članku 4. točkama (a) i (b) Direktive 91/250, uključujući dekompilaciju tog programa, ako se to pokaže potrebnim za ispravljanje pogrešaka koje utječu na njegovo funkcioniranje.
- 69 Kao četvrto, zakonit stjecatelj računalnog programa koji je izvršio dekompilaciju tog programa s ciljem ispravljanja pogrešaka koje utječu na njegovo funkcioniranje može koristiti rezultat te dekompilacije samo u svrhe ispravljanja tih pogrešaka.
- 70 Naime, članak 4. točka (b) Direktive 91/250 nositelju autorskog prava daje isključivo pravo da izvrši i odobri ne samo „prijevod, prilagodbu, obradu i bilo koju drugu izmjenu računalnog programa” nego i „reproduciranje programa koji su rezultat tih postupaka”, to jest, u slučaju dekompilacije, reproduciranje izvornog koda ili kvaziizvornog koda koji je rezultat te dekompilacije.
- 71 Stoga svako reproduciranje tog koda na temelju članka 4. točke (b) Direktive 91/250 ostaje uvjetovano odobrenjem nositelja autorskog prava na tom programu.
- 72 Usto, članak 4. točka (c) te direktive zabranjuje distribuciju javnosti primjerka računalnog programa bez pristanka nositelja autorskih prava na tom programu, a što se, kao što to proizlazi iz članka 1. stavka 2. Direktive 91/250, također primjenjuje na primjerke izvornog koda ili kvaziizvornog koda dobivenog kao rezultat dekompilacije.
- 73 Međutim, iako je nesporno da članak 5. te direktive ovlašćuje zakonitog stjecatelja računalnog programa da izvrši takve radnje bez ovlaštenja nositelja autorskog prava, to je tako samo pod uvjetom da su one potrebne kako bi mu se omogućilo korištenje računalnog programa u skladu s njegovom namjenom.
- 74 S obzirom na prethodno navedeno, na drugo pitanje valja odgovoriti tako da članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 treba tumačiti na način da zakoniti stjecatelj računalnog programa koji želi izvršiti dekompilaciju tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje ne mora ispuniti zahtjeve predviđene u članku 6. te direktive. Međutim, taj stjecatelj ima pravo izvršiti takvu dekompilaciju samo u mjeri potrebnoj za taj ispravak i poštujući, ako je primjenjivo, uvjete koji su predviđeni ugovorom sklopljenim s nositeljem autorskog prava na navedenom programu.

Troškovi

- 75 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (peto vijeće) odlučuje:

- 1. Članak 5. stavak 1. Direktive Vijeća 91/250/EEZ od 14. svibnja 1991. o pravnoj zaštiti računalnih programa treba tumačiti na način da zakoniti stjecatelj računalnog programa ima pravo izvršiti dekompilaciju cijelog ili dijela tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje, uključujući i kada se ispravak sastoji od deaktiviranja funkcije koja utječe na pravilno funkcioniranje aplikacije koje je navedeni program dio.**
- 2. Članak 5. stavak 1. Direktive 91/250 treba tumačiti na način da zakoniti stjecatelj računalnog programa koji želi izvršiti dekompilaciju tog programa kako bi ispravio pogreške koje utječu na njegovo funkcioniranje ne mora ispuniti zahtjeve predviđene u članku 6. te direktive. Međutim, taj stjecatelj ima pravo izvršiti takvu dekompilaciju samo u mjeri potrebnoj za taj ispravak i poštujući, ako je primjenjivo, uvjete koji su predviđeni ugovorom sklopljenim s nositeljem autorskog prava na navedenom programu.**

Potpisi